

coaliția 2009

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

**Probleme legale și tehnice afectează credibilitatea și calitatea
testării de către CEC a registrului electronic al alegătorilor**

RAPORT

**Monitorizarea alegerilor locale noi ale primarilor în localitățile Ștefănești și Semionovca
r-ul Ștefan Vodă desfășurate la 15 noiembrie 2009**

Perioada de monitorizare: 15 noiembrie 2009

Publicat la 18 noiembrie 2009

Asociația Promo-LEX a monitorizat, în perioada 15 noiembrie 2009, alegerile locale noi ale primarilor desfășurate în localitățile Semionovca și Ștefănești din raionul Ștefan Vodă. Efortul de monitorizare Promo-LEX a implicat 7 observatori la cele două secții de votare. În mare parte efortul de monitorizare a fost inițiat pentru observarea directă a testării registrului electronic al alegătorilor pentru aceste localități.

Efortul de monitorizare Promo-LEX salută interesul din partea alegătorilor din localitățile monitorizate pentru scrutinul local din 15 noiembrie 2009, receptivitatea și atitudinea cooperantă a personalului birourilor electorale, calitatea listelor electorale utilizate și deschiderea de care au dat dovadă alegătorii față de testarea registrului electronic. Totodată efortul de monitorizare ține să atragă atenția autorităților electorale asupra neadmiterii încălcării conștiinței a Codului Electoral de către autoritatea electorală, chiar dacă scopul urmărit este unul nobil. Astfel, efortul de monitorizare a constatat unele tendințe îngrijorătoare ce au afectat calitatea procesului electoral în secțiile de votare monitorizate.

1. Membrii biroului electoral nu verificau la alegători fișele de însoțire la buletinul de identitate, pentru a confirma locul de domiciliu a alegătorului

Conform prevederilor lit. a) alin. (3) art.53 Cod Electoral votarea se efectuează în baza buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova, cu fișa de însoțire în care se indică domiciliul sau reședința alegătorului pe teritoriul secției de votare. În mare parte această prevedere legală nu era verificată de către membrii biroului electoral, accentul fiind pus pe găsirea alegătorului în listele electorale.

2. În ambele secții de votare au fost perfectate buletine de vot doar într-o singură limbă: Semionovca în limba rusă, iar la Ștefănești în limba română

Observatorii Promo-LEX au constatat cerere din partea alegătorilor pentru buletine de vot în ambele limbi. Mai cu seamă, alegătorii de vîrstă înaintată din satul Ștefănești care nu pot citi cu caractere latine, au solicitat buletine de vot în limba rusă.

3. Secțiile de votare nu erau suficient amenajate pentru procesul electoral

Administrația publică locală din localitățile Ștefănești și Semionovca nu a asigurat încălzire adecvată a localurilor secțiilor de votare, ceea ce a îngreunat buna desfășurare a scrutinului. Sistemul existent de încălzire în biroul de votare din satul Ștefănești nu asigură încălzirea suficientă a secției de votare, iar în biroul electoral din satul Semionovca nici nu era încălzire.

4. La intrarea în sediile secțiilor de votare, inclusiv în secții de votare, erau afișate postere informative ale CEC, care induceau în eroare alegătorii referitor la actul de identitate în baza căruia se efectuează votarea

Spre exemplu, posterul CEC menționa în mod expres prezentarea doar a buletinului de identitate, fără a menționa fișa de însoțire, în care se menționează domiciliul alegătorului. Aceste postere erau afișate la ambele secții de votare monitorizate. Posterele au fost afișate în limba română la Ștefănești, și în limba rusă în Semionovca.

5. Noua procedură de vot nu era adusă la cunoștința alegătorilor

În mare parte doar posterele de la intrare informau alegătorii despre noua procedură de vot, care în primul rînd includea verificarea alegătorului în registrul electronic, după care se derula procedura obișnuită. Respectiv, o mare parte din alegători nu citeau posterele și se deplasau în interiorul secției de votare direct la membrii biroului electoral, fiind întorși la operatorul registrului electronic. În timpul prezenței mai aglomerate a alegătorilor din această cauză se crea senzația de dezordine.

6. Prezența masivă în secțiile de votare a persoanelor neautorizate

Conform alin. 8 art.55 Cod Electoral, este elaborată lista exhaustivă și limitativă a persoanelor care pot asista la operațiile electorale: membrii și reprezentanții organelor electorale ierarhic superioare; membrii reprezentanți ai concurenților electorali în organele electorale; observatorii locali, naționali, străini și internaționali acreditați de către organele respective; reprezentanții mijloacelor de informare în masă. Nici o altă persoană nu poate rămîne în incinta secției de votare mai mult timp decît este necesar pentru votare. Cu toate acestea în incinta secției de votare se aflau permanent operatorii registrului electronic care nu erau membri ai biroului electoral și nu dispuneau de acreditări speciale. Deasemenea la o distanță mai mică de 100 metri de la secția de votare se aflau permanent operatorii unui sondaj exit-poll, care, deși, aparent erau acreditați de CEC, nu intră în lista exhaustivă a persoanelor autorizate să se afle în incinta secției de votare.

Referitor la testarea registrului electronic

Fiind conștienți de natura de test a operațiunilor legate de registrul electronic, Promo-LEX constată, totuși, cu bună credință, unele deficiențe și atrage atenția CEC la următoarele aspecte constatate referitor la implementarea (testarea) registrului electronic al alegătorilor:

7. Încrederea exagerată a personalului birourilor electorale în registrul electronic

Prestația membrilor biroului electoral a dat dovadă de insuficiență de instruire în vederea testării registrului electronic. În cazul în care operatorul confirma existența persoanei în registru, fapt ce este doar o procedură de testare și nu verificare propriu-zisă, membrii biroului nu mai verificau existența ștampilei „domiciliu” în fișa de însoțire la buletinul de identitate.

8. Numărul redus de calculatoare

La secția de votare Ștefănești (940 alegători în listele electorale) funcționau două calculatoare conectate la registrul electronic. La secția de votare Semionovca (619 alegători în listele electorale) funcționa doar un singur calculator. Aceasta creează premise pentru aglomerație și nu asigură un flux nederanjat de alegători, în cazul unor eventuale probleme tehnice cu unul dintre calculatoare.

9. Dependența de operatorul GSM prin care este asigurat accesul prin Internet la serverul CEC, și lipsa unui acces de alternativă

Din convorbiri cu operatorii registrului electronic s-a constatat că accesul la serverul CEC este asigurat prin intermediul rețelei internet, asigurată de operatori de telefonie mobilă. Astfel la Semionovca a fost utilizat operatorul Moldcell, iar la Ștefănești operatorul Orange. În cazul unor defecțiuni tehnice ale operatorului este posibilă sistarea accesului la internet, și respectiv trebuie de asigurat o rețea de bază, iar acești operatori să fie de alternativă.

10. Viteza de lucru scăzută a Internetului

Din cauză vitezei reduse a Internetului, în special în localitatea Semionovca, se creau cozi la operatorul registrului electronic.

11. Discrepanța de date relatate în registrul electronic și listele electorale după finisarea votării

La secția de votare din satul Ștefănești s-a constatat o discrepanță dintre datele introduse în registrul electronic și listele electorale. Astfel conform registrului au fost verificați 529 alegători, iar conform listelor electorale au fost eliberate 541 buletine de vot. Diferența constituie 12 alegători neînregistrați în registrul electronic. La solicitarea observatorilor de a include aceste discrepanțe în procesul verbal, a fost primit refuz pe motiv că este doar o ”testare a registrului electronic”. Membrii biroului au încercat să explice această discrepanță cu neinclusiunea în registrul electronic a alegătorilor care au votat prin intermediul urnei mobile, dar această explicație nu este plauzibilă, deoarece cu urna mobilă conform procesului verbal au votat 38 persoane. După reîntoarcerea urnei mobile, conform procedurii, alegătorii respectivi sunt notați în registrul electronic.

12. Operatorii de calculatoare urmează a fi membri a biroului electoral

După cum am mai menționat deja operatorii registrului electronic nu sunt membri ai biroului electoral și nici nu erau acreditați în vreun fel anumit de CEC sau alte organe electorale. Mai mult ca atât, eventuala acreditare nici nu este prevăzută de Codul Electoral. Din acest considerent conflictul poate fi rezolvat prin două căi. O opțiune ar fi ca operatorii să fie membri ai biroului electoral și cea de-a doua – modificarea legislației în vederea asigurării permisiunii operatorilor registrului electronic să asiste la operațiile electorale. Prima soluție pare a fi mai rezonabilă, deoarece acești operatori influențează comportamentul membrilor biroului, iar cei din urmă au încredere în verificarea efectuată de aceștia.

13. Operatorii trebuie să fie instruiți mai bine, pentru a preveni implicarea consultanților din exterior

La ambele secții de votare operatorii registrului electronic erau asistați și consultați în unele chestiuni dificile de autorii registrului (specialiști de la CEC și UNDP). În situația în care este vorba de alegeri noi în câteva localități acest lucru este realizabil, dar în cazul unui scrutin național această consultanță va fi greu de realizat. Din acest considerent credem că operatorii trebuie să fie instruiți mult mai bine, pentru a evita interferențele din exterior.

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală națională, non-profit și neafiliată politic, ce urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova. Efortul Promo-LEX de monitorizare a alegerilor verifică corespunderea practicilor de desfășurare a alegerilor în Republica Moldova cu practicile și standardele internaționale în materie electorală și legislația națională relevantă. Promo-LEX este membru al Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte – uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte întru îmbunătățirea procesului electoral și sporirea încrederii cetățenilor în alegeri.

Efortul de monitorizare Promo-LEX, în linii generale este satisfăcut de elaborarea registrului electronic și testarea acestuia în unele localități. Considerăm că extinderea registrului electronic pentru toată țara va reduce semnificativ din problemele depistate la calitatea listelor electorale și nu va permite prezența alegătorilor în câteva liste electorale sau votarea multiplă. Totuși Promo-LEX atrage atenția autorităților electorale că atingerea unor scopuri nobile, nu poate fi atinsă prin încălcarea legislației în vigoare.

Efortul de monitorizare Promo-LEX a fost desfășurat grație suportului financiar și asistenței tehnice oferite de National Democratic Institute for International Affairs (NDI) și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).